

Kommuneplanens samfunnsdel 2010-2022

(dokument for sluttbehandling)

Innhold

INNLEDNING	3
VISJON	4
HAMAR – FOR BARN OG UNGE	5
HAMAR ER MEDVIRKNING	6
GODT MILJØ OG LIVSKVALITET FOR ALLE	7
GODE BOTILBUD OG TJENESTER	9
ET NÆRINGS LIV I VEKST	12
SENER FOR KOMPETANSE OG UTDANNING	14
INNLANDETS HOVEDSTAD	15
INTERNASJONALISERING	16
KOMMUNEORGANISASJONEN	17
LANGSIKTIG AREALSTRATEGI	18
HANDLINGSDEL	27

Innledning

Det er 7. juni 1875. På Hamar vandrer byens innbyggere hvileløsts fram og tilbake i Strandgata. Ved hjørnet av Håkonsgate gjør alle et stopp. *"Noget nytt?" "Nei intet nytt."* Men så, klokken 12 presis spretter vinduet på telegrafan opp og kjøpmann A. Steen roper ut gjennom vinduet: *"Seieren er vunden. Hurra! Stortinget har vedtatt Hamarbanen"*. Resten av dagen er en eneste fest. På Tyvholmen smeller det i kanoner, hornmusikken inntar gatene og på Victoria samles byens borgere til en gedigen seiersmarkering. Redaktør Arvesen utbringer en felles skål og betegner Stortingsvedtaket som *"den viktigste begivenhed for dette sted siden Inge Krokrygg ga befaling om at her skal det bygges en by."*

Redaktør Arvesen hadde rett. Jernbanevedtaket gjorde snart Hamar til en av de raskest voksende byer i landet. Så raskt at byen i 1914 nesten hadde fordoblet antallet innbyggere og opparbeidet en handelsomsetning som Lillehammer og Gjøvik til sammen.

I dag står vi på terskelen til Hamars andre "samferdselsrevolusjon". I løpet av få år vil dobbeltsporet jernbane og firefelts motorveg gi en reisetid til Oslo på under en time, og mindre enn førti minutter til Gardermoen. Hamar og kommunene rundt vil bli en del av Oslo-regionen og et bosettingsområde med 1.3 millioner innbyggere.

Hamarregionen er det tettest befolkede området mellom Gardermoen og Trondheim. Innenfor 20 kilometer fra Hamar stasjon bor 75.000 mennesker. Dette tallet vil stige betydelig som følge av de bedre kommunikasjonene. Spørsmålet er om vi vil at Hamar og kommunene rundt skal bli en "drabantby" til Oslo eller om vi får til en utvikling basert på egne premisser og avgjørelser. Det bestemmes av innbyggere, næringsliv og politikere i Hamar og Hamarregionen i årene som kommer.

Integreringen mot Oslo byr på store muligheter og utfordringer. Vi har naturmessige kvaliteter på øverste hylle. Vi får landets beste tog- og veiforbindelser. Men vi mangler samtidig viktige forutsetninger for å tiltrekke oss framtidens innbyggere. Hamar by har ikke tilstrekkelig urbanitet. Regionen kan ikke fremvise et moderne universitet, sykehus og kulturhus. Det er mange faktorer som avgjør hvor attraktivt et område framstår for egne innbyggere og omverdenen. Disse evner verken Hamar eller andre kommuner å etablere på egenhånd. Det er bare sammen med nabokommunene vi kan etablere nødvendig konkurransekraft. Og det er bare gjennom et nært samarbeid på tvers av Mjøsa vi kan etablere demningen som kan stanse befolkningslekkasjen fra Innlandet.

Hamar evnet å ta vare på muligheten i 1875. Denne planen er laget for at vi skal gjøre det igjen.

Visjon

”Hamar skal være sentrum for det mest attraktive boområdet i Innlandet”

Hamar en av landets eldste byer med historie tilbake til år 1000. I 1154 ble Hamar bispesete og Hamar katedralskole etablert. I dag er Hamar sentrum for den største befolkningskonsentrasjonen mellom Gardermoen og Trondheim.

Hamar ble anlagt på det stedet hvor avstanden mellom Norges to største daler er kortest, midt i et av landets rikeste landbruksområder og ved Mjøsas bredd. Sentral geografisk plassering, stort befolkningsgrunnlag og næringsvirksomhet er grunnen til at Hamar er Innlandets administrasjonssentrum og alltid har vært det.

Hamar by er sentrum i Hamar kommune og Hamarregionen. Fra Mjøsa stiger et frodig åkerlandskap nordover, går over i skog og ender på Raufjellet nesten tusen meter over havet.

Den varierte naturen kombinert med sentral beliggenhet gjør Hamar kommune og Hamarregionen til ett av områdene i Norge som tilbyr flest valgmuligheter når det gjelder måten å bo og bruke fritiden på.

Et steds kvaliteter er en kombinasjon av naturgitte forutsetninger og menneskeskapt utvikling. Framtidens vinnere i konkurransen om innbyggere og næringsliv er de kommunene og regionene som evner å skape utvikling, oppleves som attraktive og også greier å gjøre den kjent.

Sammen med nabokommunene har Hamar alle forutsetninger for å bli et av landets mest attraktive boområder. Hamarregionen er den foretrukne region i Innlandet. Hamar er sentrum i og for denne regionen.

Hamar – for barn og unge

I Hamar skal barn og unge komme først, og deres interesser står i en særstilling. FNs konvensjon om barnets rettigheter ligger til grunn for Hamar kommunes barne- og ungdomspolitik.

Hamar er og skal være et godt sted å vokse opp. De unge skal på egne premisser være med å utvikle kommunen gjennom deltakelse og medvirkning. Derfor vil vi at stemmeretten skal senkes til 16 år.

Oppvekstvilkårene for barn og unge er den viktigste suksessfaktoren for samfunnet. Derfor skal utvikling av tilbudet til barn og ungdom stå øverst på kommunens politiske dagsorden. Hamar skal alltid kunne tilby barnehageplass, vi skal ha moderne skoler med det dokumentert beste læringsmiljøet. Vi skal gi et bredt tilbud innen idrett, kultur og andre fritidsaktiviteter både for organisert og ikke-organisert ungdom. De unge skal føle seg trygge i Hamar.

Dette betyr at:

- **Barn og unges interesser skal ivaretas i alle typer kommunal planlegging og barn og unge skal selv få være med å utforme den.**
- **Barne- og ungdomspolitikken skal være helhetlig og bygge på fellesskap.**
- **På prioriterte områder skal Hamar være på "Topp 10" i Norge, og vi skal være en av de fem beste byene i Norge når det gjelder samlet barne- og ungdomstilbud.**

Det er i 2009 registrert vel 5.500 barn og unge under 19 år som medlemmer av ulike idrettslag.
--

Hamar er medvirkning

Et godt lokalsamfunn kan bare skapes gjennom god medvirkning fra innbyggere, organisasjoner og næringsliv. Åpenhet, ærlighet og respekt for andres synspunkter er en forutsetning for dette. Disse verdiene skal også prege Hamar kommunes politiske og administrative organisering.

Kommunepolitikkens demokratiske organisering er og skal være fundamentet for styring av kommunen, men kommunen må også være åpen for andre og nye medvirkningsformer. Medvirkning er den viktigste metoden for å skape ønsket samfunnsutvikling. Hamar kommune skal oppmuntre til en felles virkelighetsforståelse blant innbyggerne og konstruktiv debatt om hvordan lokalsamfunnet skal videreutvikles. Når vedtak er fattet skal kommunen alene eller sammen med andre sørge for at det blir effektivt satt ut i livet. Kommunen skal legge til rette for medvirkning fra andre også når det gjelder oppgaveløsning.

Alle skal ha mulighet til å komme til ordet i samfunnsdebatten. Hamar skal derfor bruke kommunikasjonskanaler og verktøy som er nødvendig for å oppnå dette. Særlig gjelder det bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Dette gjelder kontakten med innbyggerne generelt og i forbindelse med levering av tjenester.

Dette betyr at:

- **Kommunen skal stimulere til aktiv samfunnsdebatt både i tradisjonelle politiske fora og i offentligheten for øvrig.**
- **Kommunen skal bidra til at innbyggerne har lik tilgang til informasjon og en felles virkelighetsforståelse. Det er forutsetningen for aktiv samfunnsdebatt og målrettet handling.**
- **Hamar kommune skal være tilgjengelig, forutsigbar og samhandlende.**

Godt miljø og livskvalitet for alle

Store miljøutfordringer

Bærekraft er premisset for utviklingen av Hamar kommune og for kommunens medvirkning i regional utvikling. Det betyr at utviklingen skal møte dagens behov uten å begrense mulighetene til framtidige generasjoner. Den globale klimatrusselen er en utfordring som krever en spesiell innsats fra hele samfunnet. Hamar vil redusere sine klimagassutslipp med 20 prosent innen 2020 fra 2006-nivå, i tråd med nasjonale og regionale mål.

Hamar har en rikdom i form av arts mangfold og variasjon i naturtyper, fra Mjøsas bredder til villreinsens leveområder. Hamar kommune ønsker å ta vare på dette mangfoldet. Hamar kommune vil vektlegge grønne verdier og vil legge til rette for at alle skal ha tilgang til leke- og rekreasjonsarealer i sitt nærmiljø.

Med landbruk så tett på byen, er Hamar bevisst på landbrukets viktige rolle i samfunnet. Landbruksjorda er en livsviktig naturressurs, samtidig som den er en viktig del av byens identitet og historie. Denne arven ønsker vi skal ivaretas gjennom en aktiv drift av landbruksområdene og skjøtsel av kulturlandskapet.

Helse og livskvalitet

I Hamar skal det legges til rette for at alle skal kunne ta ansvar for egen helse, så langt det er mulig. Folkehelsearbeidet skal bidra til god helse og forebygge livsstilssykdommer. Sosial ulikhet knyttet til helse er en utfordring også i Hamarsamfunnet. Derfor skal vi legge til rette for at alle skal kunne bruke og utvikle evnene sine og være fysisk aktive.

Ett av Hamars viktigste fortrinn med tanke på bokkvalitet er tilgangen til friluftsområder i Vangsåsen og på Hedmarksvidda. Dette er kvaliteter som kommunen vil sikre og videreutvikle sammen med Vang Allmenning og brukerne av området.

Universell utforming av de fysiske omgivelsene skal bidra til tilgjengelighet, likeverd, deltakelse og valgfrihet for alle. Hamarsamfunnet skal oppleves som trygt, oversiktlig og deltakende.

Samfunnssikkerhet skal sees som en del av folkehelsepolitikken. Hamar skal forebygge ulykker og begrense skader ved å ha oppdaterte beredskapsplaner for akutte hendelser og tenke samfunnssikkerhet i all planlegging.

Kultur og idrett

Gode kulturopplevelser er grunnleggende for Hamarsamfunnet. I et samfunn som endres stadig raskere og som samtidig blir mer individualisert, er det viktig med fellesarenaer hvor vi kan møtes og dele opplevelser på tvers av kjønn, alder og sosial bakgrunn. Kulturlivet er sammen med idretten den viktigste fellesarenaen i Hamarsamfunnet, og et aktivt kulturliv er en forutsetning for kommunens og regionens utvikling.

Hamar skal være et senter for nyskaping og kulturutvikling i Innlandet. Her skal vi utvikle nye kulturinstitusjoner og skape samspill mellom de eksisterende og de nye, slik at vi kan få et mest mulig variert kunst- og kulturtilbud.

Realiseringen av nytt regionalt kulturhus er prioritet nummer en. Huset skal ha både landsdels-, regionale og lokal kultur og det skal være innbyggernes mest brukte møteplass. Kulturhuset skal tiltrekke seg både de som skaper kultur, de som søker kulturopplevelser og de som ønsker sosialt samvær.

Idrettens sentrale posisjon i Hamar skal videreføres både når det gjelder topp- og breddeidrett.

Dette betyr at:

- **Klimaperspektivet skal være førende for hele kommunens virksomhet.**
- **CO2-utslipp fra vegtrafikk skal stabiliseres på 2008-nivå.**
- **Hamar skal videreutvikles som sykkelby.**
- **Hamars tusenårige historie skal tas vare på og formidles.**

- **Det skal være enkelt å ha en sunn livsstil og ta positive valg om egen helse.**
- **Hamar skal være en kommune med mangfold, likestilling og like muligheter for alle, og et samfunn uten diskriminering og mobbing.**
- **Hamars offentlige rom skal stimulere til at folk møtes og trives. De fysiske omgivelsene skal ha universell utforming og preges av miljøkvalitet og estetikk.**
- **Innbyggerne skal tilbys vann av god kvalitet, og framtidsrettede og miljøeffektive løsninger for avløp, renovasjon og energi.**
- **De sosiale møteplassene skal styrkes.**

- **Kultur skal være et bærende element i arbeidet med å styrke Hamar sentrum og Hamarregionen. Det skal bygges nytt kulturhus.**
- **Kulturnæringer, kulturprosjekter og arrangementer skal støttes og vi skal inspirere til nyetablering og utvikling.**
- **Kulturtilbudene til barn og unge skal videreutvikles gjennom kulturskolen. Den kulturelle skolesekken, ungdomshus/ fritidsklubber og gjennom støtte til frivillig barne- og ungdomsarbeid**
- **Idrettsmeldingen "Hele Hamar i bevegelse – hver dag", skal følges opp og utvikling av idrettsanlegg for breddeidrett skal prioriteres.**
- **Frivillighetspolitikken skal utvikles og samarbeidet med frivilligheten skal intensiveres.**

Gode botilbud og tjenester

En kommunes attraktivitet er summen av naturgitte forhold, botilbudet og det private og offentlige tjenestetilbud. Et godt botilbud skal stimulere til vekst i Hamars befolkning og gi grunnlag for økt verdiskaping i kommunen. Målet er at Hamar kommune skal ha en befolkningsvekst på 1-1,5 prosent hvert år i planperioden.

Hamar og regionens tilbud må derfor oppleves bedre og annerledes enn det konkurrerende byer og regioner kan tilby. Konkurransen om nye innbyggere medfører at innbyggerne blir stadig mer kvalitetsbevisste. Forventningene stiger til hvilke tjenester som leveres, og måten tjenesten leveres på. Disse forventningene må kommunen og private tilbydere forholde seg til.

Kommunen må likevel balansere forventningene opp mot sine ressurser. Målet er å levere tjenester av høy kvalitet som dekker folkets behov og viser respekt for den enkelte innbygger.

Boligutvikling.

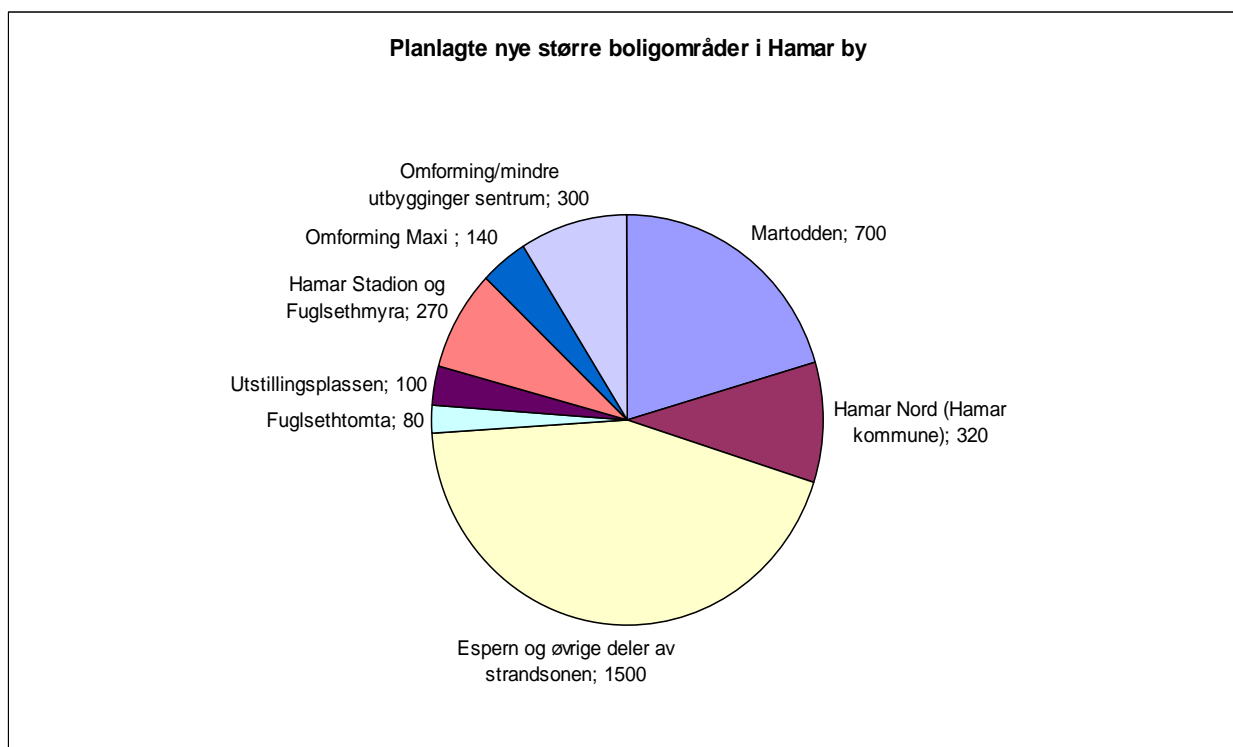
Hamars mål for boligarbeidet er at alle skal kunne disponere egen bolig - eid eller leid - som i størst mulig grad er tilpasset ens behov og situasjon. Vi vil også at alle skal kunne bo i sin bolig så lenge de selv ønsker. Det er derfor nødvendig å ha et variert boligtilbud og boliger som lar seg tilpasse endrede behov.

Kommunen må sørge for at det til enhver tid finnes planavklarte områder for utbygging. Ved realisering av planene for Espern, Stavsberg, Martodden og Hamar Stadionområdet er kommunen dekket med bynære boligområder i planperioden. En stor utfordring er likevel arealer til bygging av flere eneboliger, og få til variasjon i boligtyper og pris som gjør at alle finner seg en egnet bolig.

Bygging av nye boliger skal tuftes på hensynet til universell utforming, miljøvern og energieffektivitet, og det skal sikres god kvalitet i bebyggelse og uterom.

Kommunen skal styrke sin rolle og sitt engasjement med det boligsosiale arbeidet for å skaffe boliger til vanskeligstilte og yte bistand for at de skal mestre sin bo- og livssituasjon. Vi skal legge til rette for at nye boliger fungerer godt for alle, i alle faser av livet. Miljøet der man bor skal være trygt, aktivt og sosialt.

Samordnet plan for miljø, areal og transport i Hamarregionen (SMAT) viser at det er nok arealer for boligbehovet i regionen, men at arealene er ujevnt fordelt mellom kommunene. Hamar vil at kommunene i regionen skal samarbeide tettere for å oppnå en mer hensiktsmessig felles utbyggingstakt, større fleksibilitet i plasseringer, i boligtype og i pris.

Figuren gir en pekepinn på antatt antall nye boliger i ulike utviklingsområder i Hamar by.

Dette betyr at:

- **Regionrådet for Hamarregionen må samarbeide om regional boligpolitikk, spesielt for Hamar stortettsted.**
- **Det skal skaffes tilgang til tomter og sikres strategisk bruk av tomter og arealer.**
- **Kommunen skal følge opp boligplanen.**

Tjenester

Barn og unge.

Barnehageplass til alle som ønsker det er et politisk mål for Hamar kommune.

Behovet for barnehageplasser har endret seg over tid og etterspørselen etter plass preges i større grad av nærhet, tilgjengelighet og kvalitet på tilbudet. Kommunen skal vurdere sine muligheter og sin egen rolle som driver av barnehager og sitt forhold til de private barnehagene.

Hamarskolen skal videreutvikles slik at elevene har best mulig forutsetning for å oppnå gode resultater. God kvalitet i grunnopplæringen vil være en investering både for det enkelte individ og i vår felles framtid. Tilpasset opplæring er et overordnet begrep i utdanningspolitikken, og handler om å tilpasse undervisningen til alle elever. Det er en stor og krevende oppgave som Hamarskolen skal gjennomføre for å nå målet om størst mulig læringsutbytte for hver enkelt elev. Skolestrukturen skal være fleksibel og det skal tilbys gode arbeidsforhold for både elever og lærere. Elevenes utbytte av skolen skal styrkes innefor faglige prestasjoner, sosial læring, personlig utvikling, trivsel og hensiktsmessig atferd.

Helse- og velferdstjenestene for barn skal representere tilbud som ivaretar så vel forebyggende aspekter som omsorgs- og behandlingstiltak. Det er viktig at det legges et helhetsperspektiv til grunn for utvikling av ulike tjenester. Det gjelder både helsestasjons- og barnevernsarbeidet, og arbeidet i barnehager og skoler.

Dette betyr at:

- **Kommunen skal opprettholde full barnehagedekning.**
- **Målene og strategiene i utviklingsplanen "Hamarskolen som merkevare" følges og gjennomføres.**
- **Barn og unge skal sikres gode helse- og omsorgstjenester gjennom et perspektiv med helhetlig planlegging og tjenesteutvikling.**

Omsorgs- og helsetjenester.

Alle mennesker har behov for tilrettelegging av sine omgivelser som bidrar til optimal deltakelse og mestring av eget liv. Når vi blir syke eller får redusert helse og opplever begrensninger i hverdagen, er det viktig med tilrettelagte helhetlige behandlings- og omsorgstilbud som gjør at vi fortsatt kan ha både et godt fysisk og sosialt liv. Ny teknologi som retter seg mot velferd vil gi mange nye muligheter for bedre å kunne mestre egen hverdag. På noen områder vil anvendelsen av denne teknologien kunne skape dilemmaer knyttet til personvern og etikk. Disse forhold vil det arbeides videre med.

Stortingets behandling av Samhandlingsreformen vektlegger det brede folkehelsearbeidet og forebyggende tjenester, oppbygging av den "nye kommunehelsetjenesten" med økt ansvar til kommunene med vekt på tidlig intervensjon, forebyggende tjenester særlig innen psykisk helse og rus, rehabilitering og tverrfaglige tjenester i lokalmedisinske sentre.

NAV-reformen har en klar forutsetning om at lokalkontorene skal gi publikum "én dør" til alle sine tjenester, gjennom samordning og effektiv tjenesteproduksjon. Denne forutsetningen er ikke fullt ut oppnådd. Hamar kommune vil bidra til at innbyggerne skal ha bedre service og betjening, og bedre utvikling av tjenester og tilbud.

Dette betyr at:

- **Det skal utarbeides en utviklings- og behandlingsplan for helse- og omsorgstjenester vurdert i lys av blant annet samhandlingsreformen.**
- **Hamar kommune skal følge opp og utvikle sin partnerskapsavtale med NAV, og bidra til bedre service og tjenester til innbyggerne.**

Et næringsliv i vekst

Alle undersøkelser viser at hvordan et sted oppleves og oppfattes blir stadig viktigere ved valg av bosted. Derfor er det viktigste bidraget til næringsutvikling at en kommune er konkurransedyktig som bosted. Jo mer attraktiv en kommune er for folk, jo mer attraktiv vil den være for næringslivet.

I løpet av få år vil reisetiden fra Hamar til Oslo være under en time. Dette vil øke regionens tilgjengelighet og attraktivitet betraktelig både som bosted og næringsområde. Den nye infrastrukturen vil imidlertid også bidra til økt konkurranse sørfra for regionens næringsliv, særlig handel og tjenesteyting.

Hamar kommune er en av de største eierne innen Innlandets næringsliv i tillegg til at kommunen er en stor arbeidsgiver. Gjennom eierandelene i Biohus, Eidsiva o.a. bidrar kommunen til sysselsettingsvekst og kompetansebygging. Hamar kommune skal bruke sin eierrolle målrettet for å styrke regionens næringsliv og konkurransekraft. Kommunens viktigste bidrag til næringsutvikling er regionsamarbeidet gjennom Hamarregionen Utvikling, som samler de mindre næringsaktørene i regionen. I tillegg er det nødvendig å samarbeide tett med de store bedriftene slik at disse kan bidra til vekst hos de mindre.

Framtidens næringsliv vil først og fremst etterspørre kompetanse. Hamar skal gjennom høgskolesystemet og gjennom arbeid for etablering av Innlandsuniversitet, bidra til at regionen kan tilby utdanning på de områdene hvor vi har sterke miljøer fra før eller hvor kompetansen er samfunnskritisk viktig.

Hamar er sentrum for den største befolkningskonsentrasjonen i Innlandet. Vi har god – og får bedre infrastruktur til Oslo og Gardermoen. Beliggenheten og størrelsen gir oss fortrinn for vekst i privat og offentlig tjenesteyting og administrasjon og muligheter for satsing som konferanseby.

Hamar ble etablert som handelsby, og er fortsatt den største handelsbyen i Innlandet. Hamar kommune skal bidra til at byens markedsandeler øker, blant annet ved å satse på og tilrettelegge bedre for handel i sentrum. Dette er det viktigste enkelttiltaket for å styrke sentrum som handels- og opplevelsesarena, ved siden av etableringen av kulturhuset.

Kommunene i Hamarregionen er etter hvert svært integrert. Næringslivet opplever i dag Hamar kommune, Hamar stortettsted og Hamarregionen som en felles næringsregion der kommunegrenser er av mindre betydning. Vi mener det må være i regionens interesse at kommunene samarbeider om å gi næringslivet best mulige forutsetninger for etablering og drift. Bare sammen kan vi skape nødvendig styrke og konkurranseevne i forhold til andre regioner.

Dette betyr at:

- **Næringspolitikken skal ha et regionalt perspektiv med sikte på å gi større forutsigbarhet for privat næringsliv.**
- **Det skal være en klar oppgave- og ansvarsfordeling mellom kommunene og Hamarregionen utvikling.**
- **Miljøperspektivet skal spesielt vektlegges gjennom miljøfyrtårnsertifisering både av egne og andre bedrifter i Hamar.**
- **Arbeidsplassdekningen skal bedres i regionen sett under ett, med mål om en vekst på 300 – 350 nye arbeidsplasser hvert år.**
- **Hamars rolle som regionsenter, handelssted, kulturell møteplass og som arena for tjenesteyting skal forbedres.**
- **Landbrukets interesser som framtidsrettet næring skal ivaretas, og verdien av kulturlandskapet skal respekteres og videreføres.**

Senter for kompetanse og utdanning

Kvalitet og nivå for høyere utdanning er nøkkelen til framtida. Ungdom og studenter skal få kvalitetsmessig gode og allsidige muligheter for utdanning i Hamarregionen. Hamar kommune ønsker en robust modell for universitet og høyskole som legger til rette for samarbeid med andre institusjoner på nasjonalt og internasjonalt nivå. Slik skal vi bidra til at arbeidslivet får tilgang på kompetanse og forskning.

Campus Hamar har gode forutsetninger for å vokse og bli en attraktiv campus med utgangspunkt i det etablerte høyskoleområdet i Hamar sentrum. Målet er å sørge for tilstrekkelige lokaler for forskning og undervisning, og å knytte campus enda nærmere sentrum. Det skal legges til rette for at campus blir en levende bydel også utenom arbeids- og studietid. Kommunen skal gjennom sin vertskapsfunksjon arbeide for dette.

Kommunen skal samarbeide med høyskolen og bygge opp under deres arbeid med å gi studietilbud som retter seg mot næringsliv og offentlig sektor i Hedmark. Hamar skal bidra til at Høyskolen i Hedmark kan ivareta rollen som regional kompetanseinstitusjon og bidra med forskning og formidling av forskningsresultater.

Hedmark Fylkeskommune er ansvarlig for utvikling og drift av videregående opplæring. Hamar kommune vil samarbeide med fylkeskommunen for å gi elevene gode skoletilbud og redusere frafallet i de videregående skolene.

Det betyr at:

- **Hamar skal være en god vertskommune for videregående skoler, høyskoler og andre utdanningsinstitusjoner.**
- **Campus Hamar skal videreutvikles og Innlandsuniversitetet skal realiseres og Hamar kommune skal bidra til dette i samarbeid med høyskolen og regionale institusjoner.**
- **Det skal gi et bredest mulig undervisningstilbud i videregående opplæring, som dekker både elevenes og arbeidslivets ønsker og behov.**
- **Hamar skal være en aktiv medspiller for forskning og utvikling av kompetansemiljøer og legge til rette for klyngedannelser.**

Innlandets hovedstad

Innlandet er den eneste landsdelen som mangler et landsdelssenter slik Trondheim er i Midt-Norge og Bergen på Vestlandet. Forskning viser at landsdelssentrene drar til seg store institusjoner og virksomheter som ellers ville havnet i Oslo. Med 60.000 mennesker innenfor 15 kilometer fra jernbanestasjonen og snart 1.2 millioner innenfor en times reiseavstand, er Hamar og Hamarregionen det reelle befolkningsssentrum i Innlandet. Problemet er at "storbyen" Hamar ikke sees på kartet fordi den ligger i tre kommuner.

Sammen med Hamar har Elverum, Gjøvik, Kongsvinger og Lillehammer sentrale roller og funksjoner for utviklingen av Innlandet som regionbyer. Det er viktig for Hamar at det gjennomføres en rask bygging av dobbeltsporet jernbane og firefelts E6 til området. Det vil kunne bidra til å endre og bedre grunnlaget for Innlandet.

Det er viktig å bedre kommunikasjonene i et øst - vest perspektiv for å skape nye og bedre samarbeidsforutsetninger fra Elverum til Raufoss. I denne aksen bor vel 43 prosent av befolkningen i Innlandet. Utbygging av Riksveg 25 og Grundsetbanen mellom Hamar og Elverum, samt direkte forbindelse mellom Hamar og Gjøvik, er derfor viktig.

Det er avgjørende viktig for Hamar å ha et levende sentrum med spennende handels- og opplevelsestilbud. Vi skal utvikle byens urbane kvaliteter samtidig som de historiske og naturgitte sidene av byen ivaretas. Hamar skal fremheve sin tilknytning til Mjøsa gjennom videreutvikling av strandsonen.

Kommunen har arenaer og arrangementer for toppidrett innen mange grener og har etablerte kulturarrangementer og -institusjoner som er et regionsenter verdig. Dette skal opprettholdes og videreutvikles. Videre skal bygging av kulturhus, utvikling av Campus Hamar, etablering av kjøpesenter på Hamar Stadion, utvikling av Espernområdet, Nestlekvartalene og arealene langs Vangsvegen bidra til å styrke Hamar som Innlandets hovedstad.

Dette betyr at:

- **Hamarregionen skal stå samlet om utviklingen av regionen i et perspektiv som gjør oss konkurransedyktige på nasjonal basis som etableringsregion for bosetting og næringsetablering.**
- **Hamar sentrum skal videreutvikles for å tilby de nødvendige funksjoner og tjenester som et regionsenter og et landsdelssenter trenger.**

Internasjonalisering

Hamar påvirkes i økende grad av utviklingen i europeiske og internasjonale forhold. En mer globalisert verden, gir større behov for samarbeid også med kommuner og regioner utenfor landets grenser. Dette krever økt kunnskap i kommuneorganisasjonen. Hamar kommune har mye å lære bort og mye å lære av andre.

Innvandring sørger for folkevekst både i Hamar og i Norge. Folkevekst er nødvendig for å sikre (tilstrekkelig) arbeidskraft til å møte privat og offentlig sektors behov. I Hamar er det både ønskelig og nødvendig med innvandring for å kunne øke og opprettholde folketallet, og for å rekruttere nødvendig arbeidskraft til kommunen. Hamar må i langt større grad se innvandrerne som en ressurs og bidra til å stimulere til at de blir en aktiv del av samfunns- og arbeidslivet.

Utviklingen i Europa påvirker Hamar kommune, og EØS- avtalen gir oss muligheter og forpliktelser. Vi er medlem av Osloregionens Europakontor i Brussel. Dette er en plattform for bedre samarbeid med regioner og kommuner i EU og for å øke kompetansen om europeiske spørsmål i egen organisasjon.

Hamar vil fortsette samarbeidet med vennskapskommunene, spesielt i Norden og Tyskland. Vennskapsbysamarbeidet skal være basert på konkrete mål og skal resultere i gjensidig læring knyttet til tjeneste- og samfunnsutvikling.

Det betyr at:

- **Hamar skal ha en strategi for internasjonalt samarbeid og for arbeidet med internasjonale spørsmål**
- **Hamar skal øke sin kompetanse og benytte muligheter som finnes innenfor EU/EØS- samarbeidet gjennom medlemskapet i Osloregionens Europakontor**
- **Hamar skal delta aktivt i vennskapsbysamarbeid i Norden og Tyskland**
- **Hamar kommune skal være åpen for arbeidsinnvandring og jobbe strategisk med integrering av nye innbyggere for å kunne øke folketallet og sikre rekruttering av arbeidskraft**

Kommuneorganisasjonen

Hamar kommunes organisasjon er det viktigste verktøyet kommunen rår over for å nå målene i kommuneplanen. Hamar kommune er en av regionens aller største arbeidsgivere og den organisasjon med størst bredde i virksomhetsområdet.

Oppgavene kommunen skal løse endres stadig raskere og likedan hva som er de mest rasjonelle måtene å løse oppgavene på. Kommuneorganisasjonen må derfor utvikles kontinuerlig og medarbeiderne må gis mulighet for å utvikle egne kunnskaper, ha klare mål og rammer, og frihet til å løse oppgavene innenfor disse rammene. Kvaliteten på kommunen skal først og fremst måles i handlekraft og evne til å omsette planer, vedtak og målsettinger til praktisk politikk.

Kommunen er den viktigste tilrettelegger for ønsket samfunnsutvikling og skal ha en kontinuerlig og helhetlig planlegging. Vi skal være en forutsigbar aktør og samarbeidspartner og være preget av åpenhet overfor omverdenen. Kommunen skal være et godt vertskap for innbyggere og besøkende.

Målet er å utvikle og levere tjenester med god kvalitet. Organisasjonen skal preges av vilje og evne til endring, og til å kommunisere bevissthet om kvalitet og kostnadseffektivitet. Den skal ha en oppdatert teknologiplattform, og kunnskap og nysgjerrighet om ny teknologi og hjelpemidler som bidrar til gode tjenester. Og til å stabilisere ressursbehovet i et samfunn med økende forventninger der rekruttering av personalressurser til tjenesteproduksjon er begrenset.

Hamar kommune skal lykkes i kampen om arbeidskraften og sikre kommunen nødvendig arbeidsstyrke med nødvendig kompetanse, gjennom vår arbeidsgiverpolitikk. Målet er å holde på egne medarbeider og rekruttere nye. Det skal oppnås ved å tilby gode arbeidsforhold med muligheter for utfordringer og egenutvikling både faglig og personlig.

Hamar kommune har som mål at bygninger og eiendommer skal være miljøvennlige, funksjonelle, trygge og tilgjengelige. Verdiene som kommunens eiendommer representerer skal ivaretas gjennom fornuftig bruk og systematisk vedlikehold.

Dette betyr at:

- **Hamar kommune skal ha en utviklings-, forvaltnings-, service- og tjenesteorganisasjon som er robust nok til å møte endrede krav og behov som den vil stå overfor framover mot 2020 - 2030.**
- **Hamar skal drive en aktiv omdømme- og rekrutteringspolitikk.**
- **Hamar skal vurdere behov for nye interkommunale samarbeidsformer i regionen som kan bidra til bedre løsninger for innbyggerne og kommunene med bedret kvalitet, kvantitet og kostnadseffektivitet.**

Langsiktig arealstrategi

Grunnlaget for all disponering av areal skal være en langsiktig tanke om at biologisk mangfold, dyrkingsjord, rent vann, naturområder for rekreasjon, viktige kulturminner og kulturmiljøer er verdier som skal overføres til kommende generasjoner.

Hamar kommunes langsiktige arealstrategi er i stor grad utformet gjennom et samarbeid med nabokommunene i plan for samordnet miljø-, areal- og transportplanlegging i Hamarregionen (SMAT). I denne planen er det avsatt områder hvor Hamar kommune kan legge til rette for boliger og næring. SMAT-planen er revidert i 2009 og planen legger viktige føringer for Hamars kommuneplan.

Arealstrategien peker ut hovedretninger for utvikling, og danner grunnlaget for kommuneplanens arealdel. Arealstrategien skal ta høyde for ulike vekstalternativer og være tydelig på hvilke arealer som skal utvikles først. Gjennom en langsiktig arealstrategi ønsker kommunen å:

- Gi tydelige signaler om hovedretning for utviklingen,
- Unngå unødig planarbeid i områder hvor man ikke ønsker ny arealbruk.

En hovedutfordring for Hamar er å sikre tilgjengelige arealer for bygging av boliger, med en variasjon i boligtyper. Det sterke jordvernet omkring Hamar legger begrensninger på mulighetene for geografisk byvekst. I den tiden SMAT-planen har vært gjeldende, har vi erfart at boligfortetting innenfor eksisterende tettstedsgrenser er en utfordring. Å omforme noe eksisterende kan være dyrere enn å bygge på jomfruelig mark, og kan by på møte med en rekke andre hensyn som må sikres i prosessen – for eksempel verneverdig bebyggelse. Men det er fortsatt et stort potensial for boligfortetting, først og fremst på såkalte "grå arealer", og Hamar ønsker å styrke byen ved å legge opp til videre fortetting og urbane boformer. I tillegg trenger Hamar arealer hvor det kan bygges eneboliger.

Kommunen skal til en hver tid ha ferdig planavklarte bolig- og næringsområder og også en prioritering av utbyggingsrekkefølge. Nye utbyggingsområder skal så langt råd utnytte eksisterende infrastruktur.

Når det gjelder næringsarealer, har kommunen arealreserver for "ekstensive virksomheter" på Trehørningen og Gålåsholmen. Det er på den andre siden knapt med ubebygde arealer for næringsvirksomhet nær byen eller med god tilgjengelighet gjennom kollektiv transport. Dette berører for eksempel etableringer av butikkonsepter som forhandler større varegrupper og bilbasert handel. Det viktigste virkemiddelet for kommunen blir derfor å forsøke å styre "rett virksomhet til rett sted" for å framskaffe egnede næringsarealer for nyetableringer og å ha en god styring med tanke på å oppnå optimal arealutnytting på de arealene vi har. I tillegg må næringsarealer i nabokommunene ses i tilknytning til Hamar by. Hamar kommune er avhengig av å samarbeide med Ringsaker kommune om næringsutvikling i området Nydal, Olrud, Trehørningen og med Stange kommune om en utvikling av Ottestad-, Sanderud-, Hjellumområdet.

Hamar kommune vil fortsatt legge til rette for å tilby utviklingsmuligheter for offentlig administrasjon, utdanning og service i Hamar by. Hamar vil også legge til rette for en vekst som handelsby. Vår strategi for fortetting og klare grenser mot kulturlandskapet vil bidra til å tydeliggjøre Hamar som by og innlandshovedstad.

Hamar og vannet

Hamars viktigste naturmessige fortrinn er nærheten til Mjøsa. Det er derfor et bærende element i kommunens arealstrategi å gjøre Mjøsa enklere tilgjengelig for folk og øke opplevelsen ved å oppholde seg ved, eller bo nær strandsonen. Gjennom opparbeiding av Koigen har Hamar fått et flott og sentralt friområde ved Mjøsa som alle er stolte av.

Det er fortsatt et stort potensial til å skape bedre forbindelser mellom sentrum og Mjøsa og til å utnytte strandsonen til beste for alle. Hamar vil jobbe for at Mjøsa og tilløpselver står tydeligere fram som en ressurs for byen og for kommunens innbyggere. På «åttometersplanet» skal det bygges en bypark tett forbundet med sentrum. Dagens jernbaneområde skal bli Hamars urbane strandsonen, preget av spennende arkitektur og gode bykvaliteter.

Dette betyr at kommunen skal:

- Gjøre strandsonen til Mjøsa og tilløpselvene tilgjengelige for allmennheten.
- Utvikle byens visuelle profil sett fra Mjøsa bevisst.
- Gi byen en nærhet til vannet ved å utvikle de bynære strandområdene med urbane kvaliteter, og ta dem aktivt i bruk (åttometersplanet, Tjuvholmen, Godsområdet, Espern).
- Beholde og forsterke siktelinjer til Mjøsa.
- Skjerme Åkersvika naturvernområde av hensyn til fuglelivet. Punktvis tilgjengelighet og informasjon på egnede steder bør tilrettelegges bedre.
- Tilrettelegge for båtliv på Mjøsa.
- Delta i prosjekter som utvikler Mjøsa som felles referanse i regionen, for næring, reiseliv og rekreasjon.
- Gi vann som ressurs en sterkere plass i arealplanleggingen gjennom at det legges til rette for:
 - håndtering av nedbørsvann på overflaten,
 - gjenåpning av lukkede bekkeløp,
 - etablering av vannspeil i sentrale byrom eller parkområder,
 - tilrettelegging av turstier langs Finsalbekken, Svartelva og Flagstadelva.

Figur: Vannet er viktig for Hamar, og vi kan bli flinkere til å utvikle møtepunktene med vannet. For eksempel kan broene over vannet gis en utforming som i større grad synliggjør byens forhold til vannet.

Utvikling av Hamar sentrum

Hamar skal ha et tydelig sentrum med moderne urbane kvaliteter og historisk forankring. Det skal være plass for mennesker i alle faser av livet. Sentrum skal være levende og i kjernen tilrettelagt på premissene til de myke trafikantene. Sentrum skal ha sin kjerne i gågate-aksen, og det skal være en god sammenheng, i struktur og innhold, til alle andre deler av sentrumsområdet. Sentrums viktigste funksjon er handel, og det er handelen som skaper grunnlag for andre opplevelser. Sentrum skal være preget av menneskelig aktivitet det meste av døgnet.

Dette betyr at kommunen skal:

- Planlegge for et sterkt Hamar sentrum som regionhovedstad i Innlandet.
- Kanalisere detaljvarehandel til sentrum, og vitalisere Strandgata, Grønnegata og tverrgatene som handlegater.
- Bevare og om mulig gjenopprette kvartalsstrukturen i tråd med den historiske byplanen av 1848.
- Styre fortetting i sentrumsområdet i henhold til kommunedelplan for Hamar sentrum.
- Tilstrebe et moderne arkitektonisk uttrykk i nye byggeprosjekter, i en struktur og skala som er tilpasset omgivelsene.
- Styrke aksen mellom Jernbanestasjonen og Stortorget, og mellom Mjøsa/Strandgateparken og Hamar Stadion.
- Bygge Hamars bysentrum innenfra og utover, slik at bystruktur og byliv ikke brytes av "hull" i bylivet. Med dette menes åpne arealer uten folkeliv eller bygninger med et innhold som ikke henvender seg til publikum på gateplan.
- Styrke de offentlige uterommene i sentrum som møtested og arena for folkeliv.
- Planlegge for en utviklingsretning av sentrum slik:
 - langs Vangsvegen som "nybyen" i Hamar.
 - mot Mjøsa med småskala-bebyggelse i strandområdet (8-metersplanet).
 - langs Storhamargata til Nestlé-området og Bryggeriet.
 - langs Stangevegen med tilknytning til Espern/Godsområdet.

Figur: Illustrasjon og eksempel på hvordan Hamar har store muligheter for å utvikle og dyrke fram særegne kvaliteter i ulike bydeler.

"Hamar sentrum er fylkes- og regionsenter. Hamar skal utvikles for å fylle en slik rolle"
(Fra SMAT-planen)

"...Hamar kommune er på mange områder en utmerket samarbeidspartner...Det finnes likevel ankepunkter hvor det er behov for mer og bedre samarbeid. Det viktigste er kanskje at kommunen mangler visjoner og strategier når det gjelder utvikling av sentrum"

(Fra rapport fra Sentrumsprosjektet Hamar av Odd S. Midtskog, august 2007)

Utvikling av Hamar tettsted

Hamar tettsted ligger i tre kommuner. Det kreves dermed utstrakt samarbeid for å få en ønsket utvikling av Hamar som regionsenter.

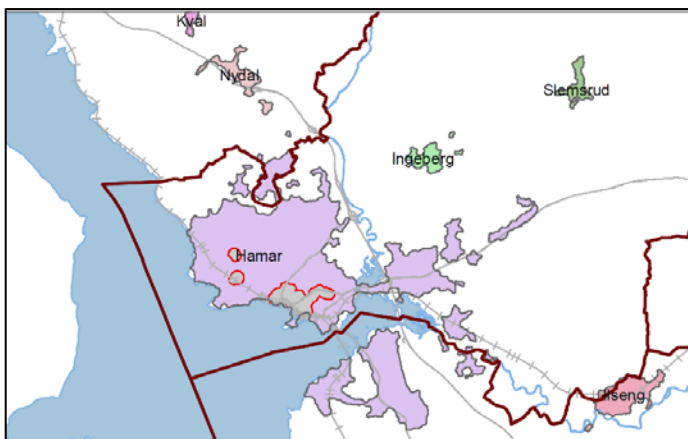
Hamar kommune ønsker at Hamar skal gi plass for en vekst i bosetting og tjenesteyting, kulturaktiviteter, utdanning og arbeidsplasser slik at byen oppleves som en regionhovedstad. Byen skal ha tydelige tettstedsgrenser, med god utnyttning av de urbane arealene og et godt naboskap til kulturlandskapet. Lokalisering av virksomheter og transportsystemer skal fungere i samspill, slik at miljøet belastes med minst mulig klimagassutslipp og slik at samlokaliseringer kan gi positive effekter for næringsdrivende og publikum.

Dette betyr at kommunen skal:

- Utvikle Hamar tettsted i samarbeid med nabokommunene Stange og Ringsaker.
- Utvikle nye og eksisterende byggeområder til steder hvor arkitektur og rommene mellom bygningene gir en funksjonell og estetisk god ramme for menneskene.
- Utvikle Midtstranda som hovedinnfart til Hamar fra E6.
- Tilrettelegge for fortetting og byutvikling innenfor den etablerte byvekstgrensen.
- Styrke sentrale akser/forbindelser i Hamar tettsted, gjennom styring av arealbruk og etableringer sammen med en satsing på kollektivlinjer og gang-/sykkelvegforbindelser.
- Legge til rette for lokalsentre med dagligvarer og enkelte servicefunksjoner for å dekke hverdagsbehovet i nærmiljøet uten bruk av bil.

- Skjerme arealene rundt Vienkrysset for videre nærings- og boligutbygging av hensyn til kvalitetene i jordbruks- og kulturlandskapet.
- Skjerme Klukhagan, Furuberget og Frøbergsberget, som utgjør Hamars nære bymark, mot videre byvekst.
- Bevare og om mulig, gjenetablere viktige grønne forbindelser.

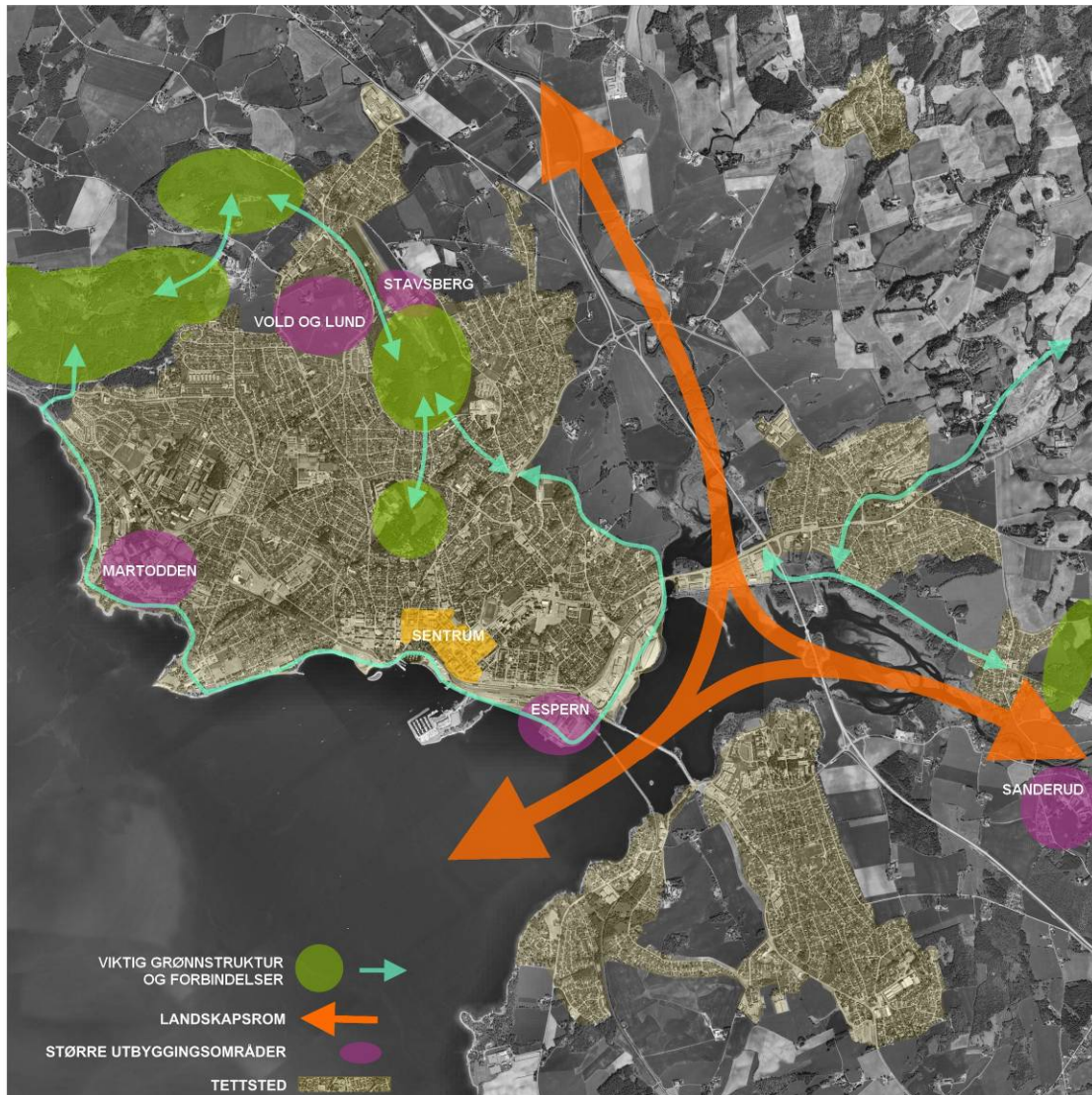
- Ha en klar strategi for lokalisering av virksomheter, med mål om å oppnå effektiv arealutnyttning, miljøvennlige løsninger og positivt samspill mellom virksomhetene.
- Tilrettelegge Midtstranda og Disenstranda for handel med plasskrevende varer (store handelskonsepter) og publikumsrettede virksomheter som ikke er detaljhandel.
- Legge til rette for en utvikling med økt vekt på bolig og service- og kontorvirksomhet i områdene ved Storhamarsenteret og Maxi-Stormyra.
- Utvikle Trehørningen/Gålåsholmen/Vendkvern som industri-/næringspark for virksomheter som er basert på god biltilgjengelighet fra E6. Utviklingen må ses i sammenheng med Nydal og Olrud i Ringsaker.
- Vurdere nye masseuttak og arealer for industri i området mellom E6 og Gåsbuvegen, der det fra før er etablert tunge virksomheter.

Figur: Med Hamar tettsted menes gamle Hamar by samt de tiliggende tettstedene Ridabu, Hjellum, samt Ottestad i Stange kommune og Stavsberg og Olrudområdet i Ringsaker.

Ifølge Statistisk Sentralbyrås (SSBs) definisjoner hører alt dette sammen som Hamar tettsted.

De røde avgrensningene viser sentrumsområder etter SSBs definisjon.

Figur: Nye større utbyggingsområder, viktige grønne forbindelser og viktige landskapsrom i og ved Hamar tettsted (NB oppdateres med Hamar stadion som viktig utb.område)

Boligbygging og fortetting

Hamar skal legge til rette for en utbygging av 150-200 nye boliger per år for å nå målet om en befolkningsvekst på 1-1,5 % per år. Med bakgrunn i at byen er omkranset av viktige jordbruksarealer, er Hamars to største utfordringer innen boligbygging og arealplanlegging:

1. Å få til en effektiv arealutnyttelse innenfor byvekstgrensen og samtidig sikre viktige kvaliteter i byen som lekeplasser og grønne lunger, lys og luft, bevaringsverdig bebyggelse og arkitektonisk kvalitet i nye byggeprosjekter.
2. Finne egnede og attraktive arealer for bygging av eneboliger hvor konfliktgrad med andre interesser er liten.

Hamar har som mål at det til enhver tid skal finnes godkjente arealer for utbygging av eneboliger, tettbebyggelse/flermannsboliger og leiligheter.

Dette betyr at kommunen skal:

- Sikre en utvikling av de nye utbyggingsområdene for boliger på Espern/ Godsområdet, Martodden og på Vold og Stavsberg.

- Legge til rette for omformende grep langs Vangsvegen fra Midtstranda til sentrumskvadraturen, på Maxi/Stormyra-området og i sentrum (bl.a. for Nestlé-kvartalene)
- Stimulere til fortetting i områder der det er ønskelig, men ta hensyn til den etablerte bebyggelsesstrukturen ved fortetting i eksisterende boligområder.
- Legge til rette for utbygging av eneboliger i følgende områder: Ingeberg, Vangseterlia, Slemsrud, Hjellum og Ilseng.
- Ha fokus på energieffektive og miljøvennlige bygg, gode felles uteoppholdsarealer, variasjon i boligstørrelser, universell utforming og god arkitektur i alle nye boligprosjekter. Ny bebyggelse skal bidra til en gradvis positiv utvikling av områdene både funksjonelt og estetisk.
- Sikre viktige kulturminner, biologisk mangfold og viktige arealer for lek og friluftsliv.
- Sikre framtidige utbyggingsarealer for skoler og andre servicefunksjoner med bakgrunn i planer for boligutbygging.

Transportsystemer

For Hamar kommune er utbygging av tospors jernbane for høyhastighetstog, sammen med firefelts E6, vesentlig for å styrke transporttilbudet i regionen og å utvikle Hamarregionen som bo- og næringsområde. Hamar ønsker å legge til rette for at jernbanestasjonen fortsatt skal ligge i Hamar sentrum, og at den styrkes som kollektivknutepunkt for regionen.

Miljøutfordringene gjør at kollektivtransport og sykkel vil være viktige satsingsområder i tiden framover. Vi tror at dette også vil gi gevinster for bymiljøet med tanke på at det er mennesker som skaper liv i sentrum og at trivsel vil være en viktig faktor for å trekke disse menneskene til sentrumskjernen.

Hamar har fått status som Hedmarks sykkelby. Også Lillehammer og Gjøvik har fått sykkelbystatus, og det ligger til rette for en regional satsing på sykkelturnisme og profilering av Mjøsbyene.

Dette betyr at kommunen skal:

- Legge press på for å få en rask utbygging av tospors jernbane for høyhastighetstog og firefelts E6, og bidra til at planlegging av tiltakene kan gjennomføres raskt og smidig.
- Legge til rette for økt bruk av sykkel ved å etablere sammenhengende sykkelveger og sykkelfelt, tilrettelegge for sykkelparkering på strategiske punkter og bidra til at det kan bli enklere å ta med sykkel på kollektivtransport.
- Planlegge slik at ny boområder kan betjenes med kollektivtransport.
- Legge til rette for at aksene Hamar sentrum - Gåsbu styrkes og kan få et godt kollektivtilbud.
- Legge til rette for at toget kan fungere som lokaltransportsystem, med supplering og gjenåpning av lokalstasjoner (for eksempel Hjellum).
- Bidra til å styrke samferdselslinjene mot Gjøvik, Lillehammer og Elverum.
- Legge til rette for ny skystasjon for tog, taxi og buss ved Hamar stasjon.
- Sikre gode løsninger for langtidsparkering både for sykkel og bil ved ny jernbanestasjon/skystasjon og ved andre viktige knutepunkter.
- Sørge for at det legges til rette for holdeplass for ekspressbuss i eller ved hovedinnfarten til Hamar by og med gode muligheter for overgang til lokalbuss.
- Legge til rette for utvidelse av Rv 25 fra to til fire felt inn til Ringgata.
- Legge til rette for realisering av Ringgatas forlengelse mellom CC Mart'n og Stangevegen.

- Utvikle ordninger som bidrar til å realisere felles anlegg for parkering i sentrum. Med krav til økt arealeffektivisering i byen, skal parkeringen i større grad skje i parkeringshus ved innfartsvegene nær byens sentrum.
- Sikre gode muligheter for varelevering og korttidsparkering i sentrum.
- Etablere ladestasjoner for elbiler på strategiske steder.

Hamar er et knutepunkt for togtransport i Norge, med en rik jernbanehistorie, en sentralt plassert jernbanestasjon og forbindelser til Oslo, Trondheim og til Elverum/Østerdalen. Samtidig mener mange at jernbanelinja, slik den ligger mellom byen og vannet, er til hinder for byens vekst og blomstring. Det er luftet flere alternativer for omlegging av linja, men det er vanskelig å finne gode alternativer som samtidig sikrer at Hamar kan beholde en jernbanestasjon i byens sentrum.

Figur: Illustrasjonen av "den blå linje" viser hvordan viktige akser i byen kan forsterkes gjennom et samspill mellom satsing på gang/sykkelforbindelser, kollektivtransport-systemer og ved å fortette og styrke byrom og steder langs akse.

Figur: Illustrasjon av mulighet for lokaltogforbindelse med stoppesteder i Hamar-regionen.

Bynært kulturlandskap - vern av dyrkingsjord og tilrettelegging for friluftsliv

Dyrkingsjorda på Hedmarken er av de mest verdifulle produksjonsressursene i landet. Dette må naturlig føre til sterke restriksjoner på den geografiske byveksten og tettstedsutviklingen. Men kulturlandskapet ved Hamar er også en ressurs for opplevelse og rekreasjon, og det gir byen en vakker ramme med historisk dybde.

Dette betyr at kommunen skal:

- Opprettholde det bynære landbruket med en variert produksjon som i seg selv bidrar til en bedre markedsføring av landbruket overfor lokalbefolkningen og ytterligere tilførsel av 'kortreist mat'.
- Bidra til at det bynære kulturlandskapet kan tilrettelegges bedre for opplevelser og friluftsliv, i samarbeid med landbruksnæringen. Spesielt ønsker Hamar kommune å få tilrettelagt turvegforbindelser langs de større vassdragene og i ytterkant av byvekstgrensa, i samarbeid med grunneierne og nabokommunene.

Vangsbygda med gode tettsteder

Mens kulturlandskapet rundt Hamar tettsted skal ha et sterkt vern, har øvre deler av Vangsbygda ikke like sterke jordverninteresser knyttet til seg. Området kan dermed gi plass for eneboligbygging i landlige omgivelser.

Det er lagt til rette for boligutvikling bl.a. i Vangseterlia sør for Gåsbuvegen og på Greftenmoen hvor det finnes store planavklarte områder for ny feltutbygging. Planavklaringen av Greftenmoen ligger om lag tretti år tilbake i tid. Kommunens vurdering i dag er at det vil være bedre å satse på en videre utbygging med basis i Slemsrudområdet som bygdesenter, før det legges til rette for en videreutvikling av Greftenmoen. Det må også sies at stedsutviklingsprosjektet for Øvre Vang har vært og er en kime til en positiv utvikling i dette området, som det er verdt å bygge videre på. Det er et generelt mål å utvikle de bosettingene som har samfunnsmessig infrastruktur som skole, barnehage, butikk og friarealer, uten at tettstedene flyter utover i landskapet.

Hamar kommune har i flere sammenhenger løftet fram ønsket om utvikling av Ingebergområdet. Jordverninteresser og rikspolitiske retningslinjer om samordnet areal- og transportplanlegging står her mot behovet for å styrke kollektivaksen langs Gåsbuvegen og legge til rette for et boligtilbud som ikke kan dekkes innenfor bygrensen. Revidert SMAT-plan gir nå en åpning for at Ingeberg-området kan bygges ut. Kommunen ønsker å vurdere nærmere hvordan dette kan gjøres gjennom en områderegulering for Ingeberg-området.

Den flotte utsikten i Vangseterområdet og tilgjengeligheten til Gåsbu og Hedmarksvidda er en attraksjon for mange. Hamar kommune tror at disse områdene kan ha et utviklingspotensial med tanke på hyttemarkedet og turistvirksomhet, i tillegg til boligutvikling.

Dette betyr at kommunen skal:

- Legge til rette for at Ridabu, Hjellum, Ilseng, Ingeberg og Slemsrud kan styrkes med servicefunksjoner og detaljvarehandel hvor lokalsamfunnet er målgruppe, samtidig som tettstedene skal ha et godt kollektivtilbud og utvikles som boområder.
- Sikre at ny bebyggelse på gardsbruk tilpasses byggeskikken på stedet.
- Legge til rette for hytteutvikling og virksomheter som tilbyr overnatting og aktiviteter i Vangseterområdet ovenfor Gåsbuvegen. Dette forutsetter noen grep for å finne gode trafikale løsninger i området.

Vangsåsen og Hedmarksvidda – skogbruk, natur og friluftsliv

Vangsåsen og Hedmarksvidda er av regionens viktigste områder for rekreasjon. Samtidig er hensynet til villreinens leveområder, viltbestandene generelt, områder for natur og kulturvern og hensynet til landbruksnæringa premissgivende for utnyttelsen av disse områdene. Fylkesdelplan for Rondane og Sølnekletten vil gi føringer for arealbruken i fjellområdene.

Det vurderes å være tilstrekkelig med ledige hyttetomter i planavklarte utbyggingsområder på Gåsbu, ved Brumundkampen og St. Olav for kommuneplanperioden. Ved denne revidering av kommuneplanen legges det derfor ikke til rette for hytteutbygging ut over det som allerede er planavklart gjennom kommunedelplanen for Vang allmenning (2005).

Dette betyr at kommunen skal:

- Samarbeide med Vang Allmenning og med nabokommunene om langsiktig planlegging og forvaltning av området.
- Skjerme villreinens leveområder fra utbygging og forstyrrende aktivitet.
- Legge til rette for at Vangsåsen og Hedmarksvidda kan beholde og få videreutviklet sine kvaliteter som friluftslivsområde.
- Prioritere tiltak mot gjengroing av setervoller og kulturlandskap.

Handlingsdel

Kommuneplanens handlingsdel skal i hht ny plan og bygningslov § 11-3, gi grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver og konkretisere tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer.

I lovkommentarene til den nye loven sies at "Det kan være hensiktsmessig å integrere arbeidet med kommuneplanens handlingsdel og økonomiplanen." Prioritering av tiltak og tidsplan for gjennomføring konkretiseres gjennom økonomiplan og ved revidering av kommuneplanens handlingsdel.

Hamar for barn og unge

Kommunen skal:

- Videreutvikle ungdomsrådets deltakelse i kommunens virksomhet.
- Utrede konsekvenser for barn og unge i alle kommunale saksutredninger.
- Legge til rette for gjennomføring stemmerett for 16 åringer fra 2011.
- Fremskaffe og tilgjengeliggjøre fakta om barn og unges levekår.
- Synliggjøre kommunens helhetlige barne- og ungdomspolitik.
- Videreutvikle tilbud til barn og unge gjennom kulturskolen, den kulturelle skolesekken, fritidsklubber og støtte til frivillige.
- Videreutvikle ordninger med ungdomsrabatt på kino, treningsstudio og idretts- og kulturarrangementer gjennom kulturkortet eller tilsvarende.
- Bidra til at ungdom kan få arbeidserfaring gjennom sommerjobb i kommunen.

Hamar er medvirkning

Kommunen skal:

- Arbeide for å øke det deltagende demokratiet.
- Søke et tettere samarbeid i regionrådet og med fylkeskommunen for å realisere målene og tiltakene i de regionale strategi- og handlingsplanene.
- Øke samhandlingen med personer og miljøer utenfor kommuneorganisasjonen for å finne nye strategier i realiseringen av kommunens mål.
- Gjennomføre undersøkelser for å skaffe bedre oversikt over innbyggernes tilfredshet med kommunens tjenester.
- Gi gode arbeidsbetingelser for råd og utvalg som er opprettet spesielt for å ivareta innbyggergruppers interesser.
- Videreutvikle bruken av informasjons- og kommunikasjonsteknologi for å
 - bedre kvalitet på tjenestetilbudet,
 - frigjøre tid til tjenesteproduksjon,
 - skape en enklere hverdag for kommunens innbyggere og medarbeidere,
 - klargjøre kommunens strategier.

Godt miljø og livskvalitet for alle

Kommunen skal:

- Miljøsertifisere alle kommunale virksomheter innen 2015.
- Utarbeide ENØK-analyse og gjennomføre ENØK-tiltak i kommunale bygg og anlegg, inkl. bygninger som planlegges bygd, innen 2015.
- Bruke parkeringsbestemmelsene for å begrense langtidsparkering i sentrum.
- Legge til rette for ladepunkter for elbiler.
- Etablere sammenhengende sykkelveger og gode muligheter for sykkelparkering og stimulere til økt sykkelbruk (sykkelbyprosjektet).
- Stimulere til at flere reiser kollektivt.

- Ivareta utvalgte kulturminner og kulturmiljøer som er av lokal, regional og nasjonal betydning.
- Sørgе for at sentrumsplanlegging og utvikling skjer med respekt for byplanen av 1848 ved å utnytte og evt. gjenopprette den opprinnelige kvartalsstrukturen.

- Utbedre og utvikle Ankerskogen svømmehall med lavterskel trenings- og helsetilbud.
- Følge opp Idrettsmeldingen "hele Hamar i bevegelse – hver dag", og sørge for at arbeidet med å utvikle idrettsanlegg fortsetter.

- Videreutvikle og prioritere arbeidet med mangfoldspolitikken.
- Utvikle og gjennomføre en inkluderingsplan med mål og tiltak for tjenestetilbudet for minoritetsspråklige som gir innvandrerne mulighet for å bidra med sine ressurser i arbeidslivet og samfunnet for øvrig.
- Ha en oppdatert beredskapsplan.

- Kartlegge kommunens eiendommer med tanke på hvorvidt bygg og uteområder har en universell utføring og evt. hvilke tiltak som må settes i verk for å oppnå dette.

- Informere og være pådriver for universell utforming av uteområder og bygg.

- I samarbeid med HIAS sørge for levering av miljøvennlige VAR-tjenester.
- Iverksette stimuleringsiltak for redusert bruk av fossile energibærere.
- I verksette bevisstgjøringstiltak om klima og miljø i hverdagen.

- Bygge nytt kulturhus innen 2014.
- Støtte og inspirere til etablering av nye kulturnæringer og kulturprosjekter.
- Videreføre arbeidet med den kulturelle spaserstokken.
- Følge opp plan for kulturskolen.
- Videreføre samarbeidet om det frivillige barne- og ungdomsarbeidet.

- Følge opp frivillighetsmeldingen og bidra til å stimulere frivillighetsarbeidet.

Gode botilbud og tjenester

Kommunen skal:

- Invitere til boligpolitisk samarbeid i regionrådet.
 - Legge til rette for utbygging av nye boliger på Ingeberg og Hjellum.
 - Sørge for endelig klarering for å iverksette utbygging på Espern, Martodden og Vold/Lund.
 - Bidra til kvalitet i nye boområder og variasjon i boligtyper.
 - Sikre strategisk bruk av tomter og arealer gjennom utbyggingsavtaler og reguleringsplaner.
 - Sikre nødvendige boliger for å løse boligsosiale utfordringer.
 - Arbeide for at flest mulig kan eie egen bolig, og gjennom Husbankens- og kommunale virkemidler og i samarbeid med boligbyggerlaget, sørge for at målene i den boligsosiale handlingsplanen nås
-
- Innen 2012 utarbeide utviklings- og strategiplan for barnehagesektoren fram mot 2015.
-
- Prioritere arbeidet med lese- og regneferdigheter i skolen for å oppnå økt læringsutbytte.
 - Fortsatt styrke de lokale satsningsområdene i skolen; fysisk aktivitet, kosthold, kreativitet og samfunnsengasjement.
 - Styrke kompetanse og resultatet gjennom satsing på lærerne og forskningsbasert utvikling av skolene.
 - Gjennomføre utbedringsarbeider ved skolene på Børstad, Rollsløkken, Storhamar og Ingeberg.
-
- Videreføre og utvikle nye tiltak for å avhjelpe fattigdom blant barn og ungdom.
 - Innen 2012 vedta ny utviklings- og handlingsplan for barnevernstjenesten, der tjenesten settes inn i en helhetlig sammenheng i samsvar med nasjonale føringer.
-
- Gjennomføre politiske prosesser med tema "Levekår for mennesker med redusert funksjonsevne som trenger tjenester fram mot 2020".
 - Innen utgangen av 2011 vedta utviklings- og handlingsplan for helse- og omsorgstjenester i Hamar.

Gode rammer for næringslivet

Kommunen skal:

- Vedta ny strategisk næringsplan i 2010. Planen skal revideres hvert 4 år.
- Sikre næringsarealer etter behov, med "rett virksomhet på rett sted".
- Utvikle rollen som næringsaktør og eier/medeier i næringselskaper og Hamarregionen utvikling.
- Markedsføre Hamarregionen som bo-, arbeids-, lærings- og næringsregion overfor næringsliv, offentlige institusjoner og samfunnet ellers.

- Tilby rask og fleksibel behandling av saker som angår næringslivet.
- Bidra til å skape miljøer for næringsutvikling ved å bistå i utvikling av næringsklynger der regionen har spesiell kompetanse og fortrinn, slik som Biohuset.
- Stimulere og bidra til utvikling av gode miljøer for forskning og utdanning der vi vektlegger ungt entreprenørskap gjennom bl.a. elevbedrifter.
- Bidra til at Hamar utvikles enda sterkere som handelsby med godt tilgjengelige arealer for handel, service og industriell virksomhet i og utenfor sentrum.
- Stimulere samarbeidet mellom kommunene i regionen og landbrukets fagorganer om landbruksforvaltning og med høgskolemiljøet på Blæstad.
- Etablere et samarbeidsforum på tvers av kommunens avdelinger for å skape gode rammer for utvikling av kommunens næringsarealer og tilrettelegge for riktig lokalisering av næringsvirksomheter i hht kommunens målsettinger.
- Etablere dialogfora med oppsittere i næringsområdene om løsning av felles oppgaver.
- Heve standarden på Trehørningen næringsområde ved å etablere fortau, gang/sykkelveger og trerekker i tråd med vedtatte planer for området.

Senter for kompetanse og utdanning

Kommunen skal:

- Sikre arealer og tilrettelegge for utbygging av skoler og universitet.
- Bidra til at studentene tilbys gode bomuligheter og omgivelser i studietiden og at de kan tilbys gode jobber og muligheter for å bosette seg i kommunen ved endt utdanning.
- Være en aktiv medspiller for forskningsmiljøer og støtte utdanningspolitiske initiativ som har betydning for regionen.
- Videreutvikle samarbeidet med Høgskolen i Hedmark, Studentskipnaden og Statsbygg om utviklingen av Campus Hamar i et byutviklingsperspektiv, og for utvikling av kompetanseinstitusjonen fra høgskole til universitet.
- Medvirke til økt kapasitet og variasjoner i utdanningstilbudet slik at eleven kan få sine førstevalg.
- Bidra til at frafallet av elever i videregående opplæring reduseres.
- Bidra til at videregående opplæring i størst mulig grad kan oppfylle arbeidslivets behov for ulik kompetanse, spesielt innenfor yrkesorienterte fag.
- Tilby flere lærlingplasser i kommunen.
- Videreføre og utvikle Trainee-ordningen og hospitantordninger og delta i prosjekter som gir studenter attraktive jobber i regionen.
- Bidra til å avklare forventninger, roller og kapasitet i Kunnskapsparken Hedmark.
- Følge opp sitt engasjement for å styrke bioteknologimiljøet.

Innlandets hovedstad

Kommunen skal:

- Bidra til bedre regionalt samarbeid for utvikling av Hamar stortettsted.
- Arbeide for å opprettholde eksisterende og etablere nye samfunnsinstitusjoner i Hamarregionen.
- Profilere og synliggjøre Hamar som senter for handels- og næringsutvikling, kultur og opplevelser, for utdanning, finansforvaltning og offentlig administrasjon.
- Utnytte mulighetene byen har med sin nærhet til vannet og ta i bruk og utvikle de bynære strandområder med urbane kvaliteter.
- Utnytte mulighetene for sentrumsutvikling i lys av ny dobbeltsporet jernbane, ny firefelts E6 og ny riksvei 25.
- Vurdere næringsplanens analyser og konklusjoner for mulighetene og begrensningene i sentrum.

Internasjonalisering

Kommunen skal:

- Aktivt bruke og videreutvikle Hamars etablerte internasjonale kontaktnett som kan gi impulser og styrke kommunens og regionens utdanningsmiljø og næringsliv.
- Formidle kunnskap om internasjonale spørsmål til innbyggerne, og gjennom dette gjøre kommunen mer attraktiv for innflyttere fra andre land.
- Videreutvikle samarbeidet med våre vennskapskommuner.
- Styrke den politiske og administrative kompetansen om rammebetingelser og muligheter i EU og EØS.
- Delta i utvalgte EU-programmer og –prosjekter.
- Bidra med relevant kompetanse i internasjonalt bistandsarbeid og gjennom politisk og administrativ utveksling.
- Gjennomføre en mangfoldspolitikk som skaper tillit, motvirker diskriminering og forskjellsbehandling, og kommunen skal gå foran med et godt eksempel som arbeidsgiver.
- Gi nødvendig utdanning og språkopplæring til innvandrere.
- Tilby innvandrere gode basisforutsetninger med gode botilbud og boforhold.
- Sikre samarbeidsformer mellom arbeidslivet, NAV og seg selv som ivaretar en helhetlig gjennomføring av integreringsarbeidet.

Kommuneorganisasjonen

Kommunen skal:

- Innen 2012 foreta en vurdering av kommuneorganisasjonens strategier for ledelse og oppgaveløsninger fram mot 2020 og fremme forslag til nødvendige endringer. Vurderingen skal ivareta

- den demografiske utvikling,
- kommunens og regionens omdømme,
- konkurransekraft i kampen om arbeidstakere,
- bruk av teknologi,
- samarbeid med frivillige, næringslivet og andre eksterne aktører, i et innovativt perspektiv.

Langsiktig arealstrategi

Kommunen skal:

- Videreføre stedsutviklingsprosjektet for Hjellum og utarbeide kommunedelplan for Hjellum-området i samarbeid med Stange kommune (jf. SMAT).
- Evaluere og evt. revidere kommunedelplan for sentrum.
- Utarbeide felles utviklingsplan for Nydal/Olrud/Trehørningen-området i samarbeid med Ringsaker kommune (jf. SMAT).
- Utarbeide områderegulering Godsområdet, Jernbaneverkstedet og Espern bru.
- Utarbeide områderegulering for Vestre torg og Kokeriområdet.
- Utarbeide områderegulering for Ingeberg-området.
- Utarbeide områderegulering for Midtstranda.
- Oppgradere strandsonen fra Koigen via Åttemetersplanet til Espern med sikte på å gjennomføre årlige tiltak, herunder omforme ytre del av Åttemetersplanet fra parkering til friområde.
- Oppruste områdene på Tjuvholmen i tråd med formannskapetets vedtak fra 15.11 2006 og forprosjekt/utviklingsplan for Tjuvholmen.
- Oppruste Strandgata.
- Oppruste Stortorget.
- Oppruste Håkons gate (VTP).
- Påse at utbygging og opprusting av Briskeby-området ferdigstilles.
- Realisere parkeringsløsninger for sentrum.
- Utarbeide mulighetsstudie for Campus Hamar i samarbeid med Høgskolen i Hedmark, Statsbygg og Studentsamskipnaden og bidra til å realisere tiltak på Campus.
- Regulere og kjøpe areal for friområde/lekeplass i by-/tettstedsområder som ikke har tilfredsstillende dekning av slike arealer.
- Bruke strategisk oppkjøp som virkemiddel for å oppnå en utvikling i tråd med overordna mål.
- Utarbeide håndbok for utforming av byrom i Hamar, inkl. veiledning/retningslinjer for bl.a. universell utforming, belysning, infoskilting, uteservering, fargebruk.
- Gjennomføre uu-tiltak i sentrale byområder (ses i sammenheng med sykkelbysatsing).
- Tilrettelegge for inkluderende møteplasser og aktivitetsfremmende tiltak i nærmiljøet.